

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Datum
2024-02-15

Dnr
R 101-2023

1 (2)

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Några smittskyddsfrågor inom socialtjänsten och socialförsäkringen (SOU 2023:56)

(S2023/02669)

Riksdagens ombudsmän (JO) har bjudits in att yttra sig över det rubricerade betänkandet. Utifrån de aspekter som JO i första hand har att beakta vill jag föra fram följande synpunkter på förslaget om att införa en ny extraordinär smittskyddsåtgärd benämnd flyttning.

Då den föreslagna smittskyddsåtgärden innebär inskränkningar i enskildas rörelsefrihet och privatliv vill jag inledningsvis understryka viken av en klar och tydlig reglering.

Utredningen föreslår att ett beslut om flyttning, utöver en fysisk förflyttning till en byggnad eller del av byggnad, ska innebära bl.a. ett förbud mot att lämna byggnaden eller del av byggnaden. Enligt min mening framstår förbudet mot att lämna platsen som det huvudsakliga inslaget i tvångsåtgärden. Jag ställer mig därför frågande till om flyttning är en rättvisande benämning på åtgärden. I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör det övervägas om det går att hitta ett mer lämpligt begrepp som bättre återspeglar att åtgärden, utöver en fysisk förflyttning, innebär ett förbud mot att under upp till sex veckors tid lämna en byggnad eller del av byggnad.

I betänkandet berörs inte närmare vad som avses med en byggnad. Det framstår som oklart om t.ex. en balkong eller en uteplats omfattas av begreppet. En trädgård eller ett annat anslutande markområde kan dock svårligen anses utgöra en byggnad. Jag ser därför en risk för att den föreslagna bestämmelsen om förbud mot att lämna byggnaden kan komma att tolkas som ett absolut förbud mot att vistas utomhus, vilket inte har varit utredningens avsikt (se betänkandet s. 200). Det bör av tydlighetsskäl övervägas om den flyttades rätt till utevistelse ska framgå av den föreslagna regleringen.

Ett beslut om flyttning föreslås också innebära ett förbud mot att ta emot besök. Som JO tidigare har framhållit är en inskränkning av rätten att besöka en nära anhörig mycket ingripande för enskilda och utgör ett intrång i deras familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen (se t.ex. JO 2022/23 s. 99, dnr 4132-2020). Utredningens förslag innebär att besöksförbud kan gälla för en boende som är föremål för flyttning, men inte t.ex. den som vårdas på samma kohortavdelning med stöd av samtycke. Jag är tveksam till om en sådan särbehandling kan vara motiverad och anser att fördjupade överväganden behövs i frågan om besöksförbud.

Ett beslut om flyttning föreslås fattas av smittskyddsläkaren efter anmälan från kommunen. En anmälan från kommunen till smittskyddsläkaren kan antas komma att innehålla uppgifter om den enskildes personliga förhållanden. Inom socialtjänsten och verksamhet enligt lagen om (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade gäller i regel sekretess för sådana uppgifter, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denna lider men (se 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400], OSL). I betänkandet berörs inte frågan om huruvida ett utlämnande av uppgifter från kommunen till smittskyddsläkaren är möjligt med stöd av nuvarande bestämmelser i OSL. Frågan bör därför analyseras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Yttrandet har beslutats av chefsJO Erik Nymansson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Lovisa Danielsson har föredragit ärendet och byråchefen Dan Johansson har deltagit i beredningen.